

Seksualisering en beeldvorming: de rol van opvoeders

Uit onderzoek blijkt dat jongeren vaak een vertekend en ongelijkwaardig beeld hebben van seksualiteit. Voor seksualisering is maatschappelijk en politiek veel aandacht. Maar over de invloed van ouders op denkbeelden van jongeren over seks, mannen en vrouwen is weinig bekend. Om meer zicht te krijgen op de manier waarop ouders omgaan met seksualisering en beeldvorming bij hun kinderen, heeft E-Quality een inventarisatie uitgevoerd onder ouders. Hieruit blijkt dat ouders het zorgelijk vinden dat stereotiepe beelden zowel onder jongeren als in de media voorkomen. Gelijkwaardigheid is voor de meeste ouders uit dit onderzoek een belangrijke basiswaarde. Tegelijkertijd lijken ouders op seksueel gebied meisjes minder vrijheden te geven dan jongens.

AANLEIDING

De opvattingen van veel jongeren over seksualiteit zijn de laatste tijd liberaler geworden. Uit het onderzoek *Seks onder je 25^e* uit 2005 blijkt bijvoorbeeld dat de groep jongeren die geslachtsgemeenschap (ook) goedkeurt als twee mensen niet veel voor elkaar voelen, de afgelopen tien jaar groter is geworden.

Toch hebben meisjes en jongens (nog) niet dezelfde vrijheden op seksueel gebied. Voor een meisje is het bijvoorbeeld minder geaccepteerd om meerdere sekspartners te hebben, terwijl dit voor een jongen juist 'stoer' is. Daarnaast vinden sommige jongeren dat meisjes verantwoordelijker zijn voor het aangeven van seksuele grenzen, omdat jongens hierin geen grenzen zouden kennen (Felten, Janssens en Brants, 2009).

In seksueel getinte mediabeelden komen dergelijke eenzijdige, genderstereotiepe opvattingen ook dikwijls voor. Deze beelden geven een vertekend en stereotiep beeld van mannen en vrouwen over seksualiteit (E-Quality, 2007). Uit het onderzoek *Seksualisering: aandacht voor etniciteit* van E-Quality en Rutgers Nisso Groep (2009), blijkt dat jongeren zelf ook stereotiepe opvattingen hebben over het seksuele gedrag van meisjes en jongens. Ook blijken deze opvattingen vaak niet gelijkwaardig.

POLITIEKE BETROKKENHEID

De politiek heeft de laatste tijd veel aandacht voor het onderwerp seksualisering. Zo is seksuele en relationele vorming van meisjes en jongens en het vergroten van hun weerbaarheid tegen (seksueel) geweld een van de hoofddoelstellingen van de Emancipatienota *Meer kansen voor vrouwen, Emancipatiebeleid 2008-2011* (Ministerie van OCW, 2007). Daarnaast wil minister Plasterk een respectvolle omgang tussen meisjes en jongens bevorderen binnen het onderwijs. In zijn beleidsbrief naar de Tweede Kamer (2009) noemt hij tevens het tegengaan van stereotiepe opvattingen. Ook Bussemaker, staatssecretaris van Volksgezondheid Welzijn en Sport, beschrijft in een beleidsbrief over seksuele gezondheid op welke wijze stereotiepe opvattingen kunnen worden tegengaan. Daarbij vraagt ze extra aandacht voor de seksuele vorming van jongens. Hoewel hierbij ook kort de rol van ouders wordt genoemd, ligt de nadruk vooral op het vergroten van de weerbaarheid van jongeren via het onderwijs. E-Quality concludeert dan ook dat de rol van ouders tot dusver onderbelicht blijft.

INVENTARISATIE

Volgens E-Quality spelen ouders een belangrijke rol bij het tegengaan van stereotiepe opvattingen bij jongeren op het gebied van seksualiteit. E-Quality veronderstelt dat veel ouders zich in de opvoeding weinig bewust zijn van de genderstereotiepe opvattingen die bij hun kinderen leven, hoe deze beeldvorming in de media wordt bevestigd en welke rol zij zelf mogelijk spelen bij het doorgeven van stereotiepe opvattingen in relatie tot seksualiteit.

Meer kennis is dan ook nodig over:

- de mate waarin ouders zich bewust zijn van stereotypen onder jongeren en beeldvorming in de media,
- wat ouders hierover met hun kinderen bespreken,
- wat ouders een geschikte leeftijd vinden om hierover te praten en
- welke behoefte ouders hebben aan opvoedondersteuning.

Deze inventarisatie is een eerste stap om meer inzicht te krijgen in deze vier thema's, die in deze factsheet worden behandeld. Met de resultaten kan gezocht worden naar een manier om ouders in de toekomst beter te ondersteunen in het bespreekbaar maken van gelijkwaardigheid op het gebied van seksualiteit tussen jongens en meisjes.

Op verschillende fora¹ gericht op ouders plaatste E-Quality een oproep voor een digitale enquête. Hierop hebben zowel vaders als moeders gereageerd. Op andere kenmerken vormen de 149 respondenten geen afspiegeling van de bevolking. Zo zijn ze overwegend autochtoon en hoog opgeleid. Voor deze inventarisatie is dat geen bezwaar, maar voor meer inzicht in de rol van ouders bij het bespreekbaar maken van gelijkwaardigheid op het gebied van seksualiteit, zou nader onderzoek nodig zijn. Bij de beschrijving van de resultaten zijn zowel de uitkomsten van de enquête meegenomen als de forumdiscussie naar aanleiding van de oproep.

DE RESULTATEN

Zijn ouders zich bewust van stereotypen?

De eerste vraag is in hoeverre de ondervraagde ouders zich bewust zijn dat stereotiepe beeldvorming over seksualiteit in de media en onder jongeren voorkomen. En welke invloed denken ze dat er uitgaat van media en vrienden in het overdragen van deze opvattingen over mannen en vrouwen? Tot slot is aan de ouders in dit onderzoek gevraagd hoe groot hun eigen invloed hierbij is.

Stereotypen in de media

De ouders uit dit onderzoek zijn zich allen bewust dat in (seksueel getinte) mediabeelden stereotypen over mannen en vrouwen voorkomen. De beelden geven volgens deze ouders een vertekend beeld van de werkelijkheid. Ze noemen daarbij de sterke nadruk die wordt gelegd op seks los van liefde en intimiteit. De meeste ouders vinden het zorgelijk dat dergelijke stereotypen in de media voorkomen. Bijna de helft noemt dit zelfs heel zorgwekkend. Ze denken dat mediabeelden een grote rol spelen in het beïnvloeden van de ideeën van hun kinderen. Hierdoor zouden stereotiepe opvattingen over man/vrouwverhoudingen vanuit de media worden overgedragen op hun kinderen. Uit onderzoek is nog niet duidelijk of media hiervoor de oorzaak vormen. Wel zijn er verbanden gevonden tussen mediagebruik en opvattingen over seksualiteit en genderrollen (De Graaf, Van Egten, De Hoog en Van Berlo, 2009).

Stereotypen bij vrienden

Naast de media spelen volgens de ondervraagde ouders vrienden ook een belangrijke rol in het doorgeven van stereotiepe opvattingen in relatie tot seksualiteit. Ze vinden het dan ook verontrustend dat onder jongeren dergelijke stereotiepe opvattingen voorkomen. De invloed van vrienden is volgens deze ouders namelijk nog groter dan de invloed die er van de media uitgaat: meer dan de helft noemt de invloed van vrienden zeer groot.

De ouders uit dit onderzoek verwachten dat de rol van vrienden groter wordt als een kind voor het eerst naar school gaat en intensiever contact heeft met andere kinderen. 'Dan vormen zich vriendschappen en praten kinderen onderling over dingen die ze horen van hun ouders of anderen. Vanaf 8 jaar is het bijna dagelijks ongewenste opvattingen elimineren en aanpassen', aldus een ouder uit het onderzoek.

Ondanks de veronderstelde invloed van media en vrienden, herkennen de meeste ouders dergelijke opvattingen niet bij hun eigen kinderen. Of dit betekent dat hun kinderen werkelijk geen stereotiepe opvattingen hebben of dat deze ouders niet weten hoe ze dergelijke beeldvorming kunnen herkennen, is op basis van deze enquête niet te zeggen.

Invloed van ouders

Zoals voorgaand voorbeeld laat zien, denken de ondervraagde ouders dat ze zelf ook een belangrijke invloed kunnen uitoefenen op hun kinderen bij het tegengaan van stereotiepe opvattingen. Zij denken dat ze die opvattingen kunnen beïnvloeden door hierover met hun kinderen te praten. Enkele ouders benoemen daarnaast het belang van het geven van een goed voorbeeld. De meeste ouders uit dit onderzoek beschouwen de invloed van hun eigen ideeën echter als minder groot. Een derde verwacht zelfs dat deze invloed klein is. Vanuit de literatuur is echter bekend dat ouders hun eigen ideeën en opvattingen doorgeven aan hun kinderen door middel socialisatieⁱⁱ (Matthijssen, 1972). Ouders lijken zich dus minder bewust van de invloed die ze hebben doordat ze (on)bewust hun eigen ideeën en gedragingen meegeven aan hun kinderen. Vanuit onderzoek is er echter nog onvoldoende kennis over de mogelijke invloed van media- en seksuele opvoeding op de beeldvorming van kinderen (De Graaf et al., 2009). Dat betekent overigens niet dat hierover praten met kinderen geen belangrijke invloed zou kunnen hebben.

- *Ouders uit dit onderzoek maken zich zorgen over het bestaan van stereotypen zowel in de media als bij jongeren zelf en de mogelijke invloed hiervan op hun kinderen.*
- *Ze denken tegenwicht te kunnen bieden door hier met hun kinderen over te praten.*
- *Ze zien hun eigen ideeën als minder invloedrijk.*

Wat bespreken ouders met hun kinderen?

Hoewel de ouders uit dit onderzoek zich zorgen maken over het bestaan van stereotypen op seksueel gebied en de mogelijke invloed van vrienden en de media hierbij, denken zij tegenwicht te kunnen bieden door met hun kinderen in gesprek te gaan. Wat bespreken deze ouders precies met hun kinderen als het gaat om gelijkwaardigheid en seksuele vrijheden? Zeggen ze iets anders tegen jongens dan meisjes? En op welke manier spreken deze ouders met hun kinderen over seksueel getinte beelden in de media?

Gelijkwaardig

De meeste ouders in dit onderzoek hebben het met hun kinderen over gelijkwaardigheid tussen jongens en meisjes. Zeven op de tien ouders zegt bijvoorbeeld vaak tegen hun kinderen dat jongens en meisjes gelijkwaardig zijn. Ze geven daarbij dingen aan als: 'jongens en meisjes zijn evenveel waard', 'jongens en meisjes zijn anders, maar even belangrijk' of: 'meisjes en jongens kunnen hetzelfde, er kan niet met twee maten worden gemeten'. Een aantal ouders geeft aan dat ze hier nooit met hun kinderen over spreken, juist omdat ze gelijkwaardigheid tussen jongens en meisjes zo vanzelfsprekend vinden. Ook geven enkele ouders aan dat ze hier pas met hun kinderen over gaan praten als ze zelf met vragen komen of als er een aanleiding is om erover te beginnen. Sommige ouders geven aan dat hun kind nog te jong is om het onderwerp te kunnen begrijpen. Dit zijn vooral ouders met een kind onder de vijf jaar.

Seksuele vrijheden en grenzen

Hoewel de ouders uit dit onderzoek met hun kinderen praten over gelijkwaardigheid tussen jongens en meisjes, blijkt dit op het gebied van seksualiteit anders te liggen. Ouders vertellen hun kinderen bijvoorbeeld minder vaak dat jongens en meisjes dezelfde seksuele vrijheden hebben. Op het gebied van seksualiteit benadrukken deze ouders vooral het aangeven en respecteren van elkaars grenzen. Zo zeggen ze bijvoorbeeld tegen hun kinderen dat ze baas zijn over hun eigen lichaam en geen dingen moeten doen waar ze nog niet aan toe zijn.

Een deel van de ondervraagde ouders ziet verschillende rollen voor meisjes en jongens als het gaat om het aangeven van grenzen. Bijna één op de vijf vertelt tegen hun kinderen dat vrouwen meer hun grenzen horen aan te geven op seksueel gebied dan mannen. Dit sluit aan bij de opvatting die sommige ouders hierover hebben: een op de vier is het (deels) eens met de stelling dat 'vrouwen meer dan mannen hun grenzen horen aan te geven op seksueel gebied'. Ook is een kwart van de ouders, zowel vaders als moeders, het (deels) eens met de stelling dat 'mannen altijd op seks uit zijn'. Sommige ouders vinden dan ook dat een meisje weerbaar moet zijn, omdat ze meer risico loopt om met dwang te maken te krijgen dan een jongen. Ook waarschuwen enkele ouders hun dochter dat signalen die ze afgeven anders kunnen worden geïnterpreteerd door jongens. Een ouder zegt bijvoorbeeld: 'Als je lacht en niet "stop" durft te zeggen, denken ze dat je het leuk vindt en ze ermee door kunnen gaan.'

Zoons en dochters

Een op de drie ondervraagde ouders met zowel een zoon als dochter in het gezin, geeft aan dat ze iets anders tegen hun dochter zeggen dan tegen hun zoon. Als het gaat om het aangeven van grenzen, wijzen deze ouders hun dochter wat vaker op het bewaken en stellen van grenzen, terwijl hun zoon meer wordt aangesproken op het respecteren van grenzen van anderen. Een ouder geeft bijvoorbeeld aan: 'Ik bereid mijn dochter meer voor op "nee" durven zeggen. Mijn zoons probeer ik juist bij te brengen dat ze bij "nee" op moeten houden.'

Dubbele boodschap

Een deel van de ondervraagde ouders wil graag spreken over gelijkwaardigheid tussen meisjes en jongens, maar voelen een maatschappelijke druk om vooral meisjes een andere boodschap mee te geven. Sommige ouders hebben het gevoel dat ze hun dochter hierdoor een dubbele boodschap meegeven: 'Ik vertel haar dat ze alle rechten heeft die een jongen ook heeft, maar dat ze helaas rekening moet houden met een buitenwereld die daar wel eens anders op kan reageren. Ik vind dit wel heel lastig.'

Ouders proberen hun kinderen te wijzen op vooroordelen die in de samenleving leven, door bijvoorbeeld 'het aloude slet-bink verhaal', zoals een ouder het verwoordt. Ze benoemen daarbij bijvoorbeeld de stereotiepe beeldvorming in videoclipps of reclames. Aan de andere kant willen ze hun kinderen ook meegeven dat jongens en meisjes dezelfde vrijheden hebben op seksueel gebied. Ouders hebben moeite om deze dubbele boodschap mee te geven aan hun kinderen.

- *Ouders uit dit onderzoek spreken met hun kinderen over gelijkwaardigheid tussen jongens en meisjes, maar in mindere mate als het gaat om seksualiteit.*
- *Ze lijken meisjes niet altijd dezelfde seksuele vrijheden te geven als jongens, vooral als het gaat om het aangeven en respecteren van grenzen.*
- *Sommige ouders hebben het gevoel onder druk van de maatschappelijke opinie een dubbele boodschap af te geven.*

Hoe bespreken ouders media-beelden?

Ook mediabeelden kunnen aanleiding zijn om het onderwerp gelijkwaardigheid bespreekbaar te maken. Zoals eerder beschreven maken ouders uit dit onderzoek zich veel zorgen over genderstereotiepe beeldvorming op het gebied van seksualiteit. Seksueel getinte beelden in de media zijn vaak niet realistisch en leggen volgens deze ouders een te grote nadruk op seks. Wat bespreken ouders hierover met hun kinderen?

Beeld en werkelijkheid

De meeste ouders uit dit onderzoek zeggen weleens tegen hun kinderen dat seksueel getinte mediabeelden een vertekend beeld geven van de werkelijkheid. Vooral muziekclips blijken een onderwerp van gesprek. Bijna de helft van de ouders geeft aan dat ze vaak tegen hun kinderen zeggen dat beelden in muziekclips niet realistisch zijn. Hierbij wijzen ze er bijvoorbeeld op dat beelden gefotoshopt zijn of anderszins bewerkt, maar ook dat veel clips een stereotiep beeld geven van mannen en vrouwen. 'Hoe meisjes in videoclipps en liedjes beschreven en behandeld worden als sexy accessoires van mannen en niet als mensen', aldus een ouder. Ouders benoemen deze beelden dus wel. Uit de antwoorden wordt echter niet geheel duidelijk hoe deze gesprekken tussen ouder en kind verlopen.

Onbesproken

Een derde van de ouders geeft aan dat ze het eigenlijk nooit over seksueel getinte mediabeelden hebben met hun kinderen. Een ouder geeft bijvoorbeeld aan dat haar/zijn kinderen dit zelf wel weten. Een andere ouder zegt hierover: 'Je kan uitleggen wat je wilt, maar beelden zijn echt sterker dan woorden'. Andere ouders geven aan dat hun kind nog te jong is om hierover te spreken of (nog) niet in aanraking komt met mediabeelden. Onduidelijk blijft wel of deze ouders dit op een latere leeftijd wel bespreekbaar maken.

- *De meeste ouders uit dit onderzoek praten wel eens met hun kinderen over seksueel getinte beelden in de media, een derde doet dit niet.*
- *Vooraf muziekclips worden besproken.*
- *Onduidelijk is hoe deze ouder-kind gesprekken precies verlopen.*

Wat vinden ouders een geschikte leeftijd?

Hierboven blijkt dat sommige ouders uit dit onderzoek hun kind nog te jong vinden om onderwerpen als gelijkwaardigheid en beeldvorming aan te snijden. Wat vinden ouders een geschikte leeftijd om over (on)gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen omtrent seksualiteit te praten? De ondervraagde ouders blijken hierover van mening te verschillen, afhankelijk van de invulling die ze geven aan het onderwerp.

Vanaf 5 jaar of eerder

Twee op de vijf ouders vindt dat je met kinderen vanaf óf voor het vijfde levensjaar over deze onderwerpen kan beginnen. Zij geven aan dat je het al op jonge leeftijd kunt hebben over gelijkwaardigheid als onderdeel van een bredere opvoeding over gelijkheid: 'Dit onderwerp gaat niet eens zozeer over seksualiteit als wel over algemene normen en waarden. Daar ben je nooit te jong voor', aldus een ouder. Ook geven enkele ouders aan dat de invloed van klasgenoten en media op latere leeftijd een grotere rol gaat spelen bij het vormen van genderstereotiepe opvattingen. Uit literatuur is bekend dat *peers* en *peerpressure* inderdaad een belangrijke rol spelen bij het ontwikkelen van genderstereotiepe opvattingen en gedrag (Lamb, Bigler, Liben en Green, 2009).

Latere leeftijd

Volgens andere ouders uit dit onderzoek past het onderwerp meer bij een leeftijd waarop kinderen zich bewust worden van hun seksualiteit, meer omgaan met vrienden of in aanraking komen met seksueel getinte mediabeelden. Ook wordt de leeftijd waarop kinderen in de pubertijd komen genoemd als geschikte leeftijd. Tot slot geven enkele ouders aan dat ze er pas over beginnen op het moment dat een kind zelf vragen stelt of aan de hand van een concreet onderwerp zoals een muziekclip. Vanuit onderzoek is niet precies bekend wat een geschikte leeftijd is om over deze onderwerpen te beginnen. Wel is bekend dat bijvoorbeeld de invloed van leeftijdsgenoten op latere leeftijd groter wordt, zoals eerder besproken. Vanuit dat oogpunt is het aan te bevelen om in de opvoeding al op vroege leeftijd aandacht te besteden aan gelijkwaardigheid en beeldvorming.

- *Ouders uit dit onderzoek verschillen van mening over de geschikte leeftijd om gelijkwaardigheid op het gebied van seksualiteit bespreekbaar te maken.*
- *Een deel van de ouders ziet gelijkwaardigheid los van seksualiteit, als onderdeel van de algemene opvoeding.*

Welke ondersteuningsbehoefte hebben ouders?

De meeste ouders uit dit onderzoek geven aan dat ze het (redelijk) makkelijk vinden om gelijkwaardigheid op het gebied van seksualiteit tussen jongens en meisjes bespreekbaar te maken. Een of de vijf ouders vindt dit wel lastig. Welke behoefte aan ondersteuning hebben ouders als het gaat om het bespreekbaar maken van gelijkwaardigheid tussen jongens en meisjes?

Behoeftte aan ondersteuning

Op de vraag of ouders behoefte hebben aan meer informatie of advies, geeft twee op de vijf ouders dit aan. Ze willen bijvoorbeeld meer weten over beeldvorming in de media en hoe ze hier het beste mee om kunnen gaan. Een andere vraag is hoe voorkomen kan worden dat kinderen stereotiepe opvattingen ontwikkelen en welke aanpak hierbij het meest effectief is. Een enkele ouder vraagt zich af hoe ze hun boodschap over seksuele gelijkheid kunnen verzoenen met afwijkende maatschappelijke normen. Zoals een ouder het omschrijft: 'Ik zou graag willen weten hoe ik mijn dochter help om zichzelf niet gedwongen te voelen om zich aan te passen aan de "norm".'

Informatie en advies

De ondervraagde ouders lijken vooral behoefte te hebben aan concrete voorbeelden en tips hoe ze onderwerpen als gelijkwaardigheid en beeldvorming in combinatie met seksualiteit op verschillende leeftijden bespreekbaar kunnen maken. Zo bestaat behoefte aan een goede verteltechniek, voorbeeldverhalen of een lijst met bestaande vooroordelen of mythes. Daarnaast hebben enkele ouders behoefte aan meer informatie over hoe jongeren zelf denken over deze onderwerpen. Een ouder vraagt bijvoorbeeld om meer informatie over de houding van jongens: 'wat ze werkelijk willen en wat stoerdoenerij is.' Tot slot wordt het belang van aansprekende rolmodellen enkele malen genoemd, zoals bekende popartiesten die stelling nemen tegen de manier waarop vrouwen worden neergezet in muziekclips.

Informatiebron

Ouders die behoefte hebben aan meer informatie, hebben geen duidelijke voorkeur voor de manier waarop ze deze informatie kunnen krijgen. Informatie via internet wordt het meest genoemd, maar hierbij moet rekening worden gehouden dat de ouders uit dit onderzoek zich al vaak op internet bewegen. Enkele ouders noemen ook voorlichting of ouderavonden op school als manier om informatie te krijgen.

- *Onder ouders uit dit onderzoek is behoefte aan meer informatie en advies over gelijkwaardigheid en beeldvorming op het gebied van seksualiteit.*
- *Ze willen handvatten en concrete tools hoe ze dergelijke onderwerpen bespreekbaar kunnen maken aangepast aan verschillende leeftijden van hun kind.*

CONCLUSIES

Uit deze inventarisatie blijkt dat ouders zich zorgen maken over seksestereotiepe beelden omtrent seksualiteit die zowel in de media voorkomen als onder jongeren zelf. Juist omdat deze ouders verwachten dat de media en vooral vrienden een grote invloed kunnen hebben op de beeldvorming bij hun kinderen.

Ouders uit dit onderzoek denken dat ze vooral zelf invloed kunnen uitoefenen door met hun kinderen te praten over beeldvorming en over onderwerpen als gelijkwaardigheid. Hun eigen denkbeelden zien ouders als een minder grote factor van invloed. Volgens een deel van de ouders is het goed om al op jonge leeftijd over gelijkwaardigheid te beginnen, als onderdeel van de algemene opvoeding.

Niet alle ondervraagde ouders zijn het ermee eens dat jongens en meisjes dezelfde vrijheden hebben op seksueel gebied. Dit komt zowel tot uiting in wat ze tegen hun kinderen zeggen als in hun eigen opvattingen hierover. Grenzen aangeven en respecteren is een veel genoemd onderwerp van gesprek. Daarbij leggen de ouders bij meisjes meer de nadruk op het aangeven van grenzen en bij jongens meer op het respecteren ervan.

Een deel van de ouders heeft behoefte aan meer informatie over (on)gelijkwaardigheid tussen jongens en meisjes omtrent seksualiteit. Daarbij willen ouders vooral weten hoe ze het beste kunnen omgaan met de bestaande beeldvorming en hebben ze behoefte aan concrete *tools* om dit op verschillende leeftijden bespreekbaar te maken.

Voor de volledigheid wil E-Quality benadrukken dat de steekproef vooral autochtone hoogopgeleide ouders bevat en dat de resultaten niet automatisch vertaald kunnen worden naar andere bevolkingsgroepen.

AANBEVELINGEN

Op basis van dit verkennende onderzoek beveelt E-Quality het volgende aan:

- Vergroten van bewustwording bij ouders over hun eigen opvattingen op het gebied van seksualiteit en gelijkwaardigheid en de invloed hiervan op de beeldvorming bij kinderen.
- Het is aan te bevelen dat ouders gelijkwaardigheid meenemen als onderdeel van de algemene opvoeding en hier vanuit preventief oogpunt al vanaf de peutertijd aandacht aan besteden. Het aangeven en respecteren van elkaars grenzen, weerbaarheid, respect voor elkaar en het omgaan met media zouden hierin centraal kunnen staan.
- Ouders ondersteunen in het bespreekbaar maken van gelijkwaardigheid tussen jongens en meisjes door het aanbieden van concrete tools. Hiervoor zou het nuttig zijn als bestaande good practices in kaart worden gebracht en nieuwe tools waar nodig worden ontwikkeld.
- Meer aandacht is nodig voor de maatschappelijke druk die ouders voelen bij het bespreekbaar maken van gelijkwaardigheid. Het zou goed zijn als ouders een handreiking krijgen hoe ze het beste met deze dubbele boodschap om kunnen gaan.
- Ouders informeren over wat er tot dusver bekend is over de invloed van media op de denkbeelden van kinderen. De literatuurstudie *Seksualiteit en beeldvorming bij jongeren* van E-Quality (2007) kan hierbij als voorbeeld dienen.
- Naast ouders spelen ook andere opvoeders, zoals familie en docenten, een rol in de seksuele vorming van kinderen. Scholen zouden ouders bijvoorbeeld meer kunnen betrekken bij de seksuele vorming van hun kinderen en het bespreekbaar maken van gelijkwaardigheid middels ouderavonden.
- Toekennen van een rol aan de CJG's, op het gebied van seksuele vorming van jongeren en vooral ondersteuning van ouders.
- Er is nog weinig onderzoek gedaan naar de invloed van media-opvoeding. Meer onderzoek is nodig om de werkzame elementen van media-opvoeding duidelijker te krijgen.
- Meer onderzoek is nodig naar verschillen tussen vaders en/of moeders van diverse etnische achtergronden in het bespreekbaar maken van gelijkwaardigheid tussen jongens en meisjes.

BRONNEN

- E-Quality (2007). *Literatuurstudie Seksualiteit en beeldvorming bij jongeren*. Den Haag.
- Felten, H., Janssens, K. & Brants, L. (2009). *Seksualisering: "Je denkt dat het normaal is..." Onderzoek naar de beleving van jongeren*. Utrecht: MOVISIE.
- Graaf, de, H., Egten, van, C., Hoog, de, S. & Berlo, van, W. (2008). *Seksualisering: aandacht voor etniciteit. Een onderzoek naar verbanden met opvattingen en gedrag van jongeren*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep/E-Quality.
- Lamb, L., Bigler, R., Liben, L. & Green, V. (2009). Teaching children to confront peers' sexist remarks: implications for theories of gender development and educational practice. *Sex roles* 6, 361-382.
- Matthijssen, M.A.J.M. (1972). *Sociologie van het onderwijs*. Deventer: Van Loghum Slaterus.
- Minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2007). *Meer kansen voor vrouwen, emancipatiebeleid 2008-2011*. Den Haag.
- Minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2009), *Reactie op onderzoek naar seksualisering*. Brief aan de Tweede Kamer, d. d. 2 april 2009, TK 2009, DE/114438.
- Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport TK (2009). *Seksuele gezondheid*. Brief aan de Tweede Kamer, d.d. 27 november 2009, TK 2009, PG/CI/2965226.

ⁱ www.oudersonline.nl, www.ikvader.nl, www.huis mannen.nl in de periode van half augustus t/m half oktober 2009.

ⁱⁱ Socialisatie is het sociale proces waardoor individuen in interactie met de omgeving hun eigen identiteit ontwikkelen die de basis vormt voor hun sociale gedrag. Hierbij zijn twee theoretische benaderingen te onderscheiden. De eerste benadering veronderstelt dat de socialisatie vooral plaatsvindt via het overdragen van normen en waarden. De ouderlijke normen, waarden en opvattingen zijn volgens deze theorie van grote invloed op de ontwikkeling van de ideologieën van hun kinderen. De tweede benadering veronderstelt dat de socialisatie van kinderen vooral verloopt via het rolvoorbeeld dat ouders aan hen geven.